Синонімічними названі слова є і в сучасній українській літературній мові, що підтверджують лексикографічні джерела, зокрема (СУМ) (пор., *брильянт* — відшліфований і гранований коштовний камінь; алмаз; *діамант* — коштовний камінь — алмаз, штучно огранений і відшліфований; брильянт), наукова, науково-популярна та художня література, напр.: *Огранування перетворює алмаз на* ***діамант*** *— найкоштовніший камінь на Землі* (Наука і суспільство); *Різці роблять із алмазів* (Наука і суспільство); *Деякі дами були в* ***діамантах***, *декольтовані*, *мов на бал* (Леся Українка). У художній літературі назви *алмаз*, *брильянт*, *діамант* письменники досить часто використовують як порівняння, напр.: ***Алмазом*** *добрим*, *дорогим Сіяють очі молодії* (Т. Шевченко); *Рожеве проміння на краплях роси* ***брильянтами*** *грає* (М. Вороний); *На землю зійшла місячна ніч. Дніпрові води взялися блиском* ***діаманта*** (В. Хвильовий).

Оскільки в термінологічному значенні перевагу надають назві *діамант,* назва *брильянт* у сучасній українській мові вживається рідше.

У Державних стандартах України на терміни та визначення (ДСТУ) на позначення найтвердішого мінералу кристалічної будови, який використовують у промисловості для виготовлення різальних, шліфувальних і полірувальних інструментів, рекомендовано вживати назву *алмаз*. До речі, як ювелірний камінь використовують лише до 20% добуваних алмазів. І назва такого огранованого алмазу — *діамант*.

Людмила Симоненко

КОЛИ ПИСАТИ *ІМ.*, А КОЛИ *ІМЕНІ*?

У мовній практиці сьогодення постають питання нормативного запису назв установ та організацій. Одне з них: скорочувати чи записувати повністю слово *імені* у власних назвах? Це слово належить до найпоширеніших загальноприйнятих скорочень.

Фіксуємо такі варіанти написання: Київський національний університет *імені* Тараса Шевченка, Національна бібліо-

тека України *імені* В. І. Вернадського — Інститут україністики Тбіліського державного університету *ім.* І. Джавахішвілі, Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології *ім.* М. Т. Рильського НАН України, Відділ славістики в Університеті *ім.* Палацького, Кінопалац *ім.* О. Довженка. Неусталеність цієї норми засвідчує й чинний «Українській правопис», у якому наводять приклади: Львівська середня школа №1 *імені* І. Франка, Державний академічний театр опери та балету *імені* Тараса Шевченка, Український поліграфічний інститут *ім.* Івана Федорова.

Якому із варіантів надати перевагу? Якщо відштовхуватися від сучасної практики записування слова *імені* в назвах установ, можна простежити певні тенденції. По-перше, не використовують графічне скорочення цього слова поряд із повним записом імені та прізвища в назві: Вінницький державний педагогічний університет *імені Михайла Коцюбинського*, Дрогобицький державний педагогічний університет *імені Івана Франка*, Київський університет *імені Бориса Грінченка,* Київський національний економічний університет *імені Вадима Гетьмана,* Київський державний інститут декоративно-прикладного мистецтва та дизайну *імені Михайла Бойчука*, ВАТ «Шполянська швейна фабрика *імені Анатолія Лібовнера*», ДП «Фабрика *імені Богдана Хмельницького*» ВАТ «*Укрхудожпром*», тернопільський національний педагогічний університет *імені Володимира Гнатюка.*

По-друге, графічне скорочення вживають при ініціальному записі імені та по батькові, що входять до складу власної назви: Державне підприємство «Конструкторське бюро «Південне» *ім.* М. К. Янгеля», Інститут української археографії та джерелознавства *ім.* М. С. Грушевського НАН України. Проте переважає усе таки не скорочений, а повний запис слова *імені*: Завод *імені* В. О. Малишева, Тернопільський державний медичний університет *імені* І. Я. Горбачевського, Полтавський державний педагогічний університет *імені* В. Г. Короленка, Національний педагогічний університет *імені* М. П. Драгоманова, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень *імені* І. Ф. Кураса НАН України, Державне підприємство «Виробниче об'єднання Південний машинобудівний завод *імені* О. М. Макарова»,

Харківське конструкторське бюро з машинобудування *імені* А. А. *Морозова*, ДП «Запорізьке машинобудівне конструкторське бюро «Прогрес» *імені академіка* О. Г. Івченка».

По-третє, графічне скорочення застосовують у назвах на зразок Східний інститут українознавства *ім.* Ковальських при Харківському національному університеті *імені* В. Н. Каразіна, Відділ славістики в Університеті *ім.* Палацького, Дніпропетровський металургійний завод *ім.* Петровського.

У деяких інтернет-джерелах пропонують занадто довгі власні назви скорочувати за рахунок ініціальних записів, тобто вживати лише прізвища без імен, або ж узагалі відмовитися від слова *імені* у складі власнх назв, як це спостережено в європейській практиці: *Софійський університет Святого Климента Охридського, Люблінський університет Марії Склодовської-Кюрі.* Цю ж тенденцію — зменшення компонентного складу власної назви — засвідчуємо в послідовних змінах деяких українських назв: Авіаційний науково-технічний комплекс *імені Олега Антонова*, Авіаційний науково-технічний комплекс *імені Олега Костянтиновича Антонова* або АНТК *ім. О. К. Антонова*, пор. сучасну назву — Державне підприємство *«Антонов»*.

Отже, і в усній, і в писемній практиці маємо варіанти: Центр економічних і політичних досліджень *імені* Олександра Разумкова, Центр економічних і політичних досліджень *ім.* Олександра Разумкова, а також Центр економічних і політичних досліджень *Олександра Разумкова*.

У ділових писемних джерелах має бути відображена офіційна назва, зареєстрована юридично. При цьому, на нашу думку, ті, хто вибирає власну назву організації, установи, підприємстава, повинні орієнтуватися на те, щоб уживати скорочення *ім.* при імені з ініціаліами та в неповній умовній назві — за прізвищем. В інших випадках треба використовувати нескорочене слово *імені*, що завжди реалізується в усній формі спілкування. З цих міркувань, повертаючись до конкретного запитання, треба написати *Центр економічних і політичних досліджень* ***імені*** *Олександра Разумкова*.

Світлана Терещенко